

**КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР
АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ
В ПЕРІОД БОРОТЬБИ З COVID-19**

Єфремова Н. В., Бойчук В. М.

ВСТУП

На початку XXI століття, в епоху глобальних викликів, політична діяльність як один із найбільш ефективних способів зміни реального та віртуального світів людини набуває великого значення. З огляду на сформовану за останній рік соціально-політичну ситуацію, яка визначається намаганням політичної еліти подолати наслідки, пов'язані з розповсюдженням та боротьбою з COVID-19, особливий інтерес викликає дискурс політичних діячів: саме в ньому найбільш яскраво протікають процеси, пов'язані зі зміною концептуальних домінант.

У зв'язку з відсутністю чітких меж, які дозволили б запропонувати розгорнуте й однозначне визначення терміна «дискурс», ми поділяємо думку тих науковців, які вважають, що «дискурс» – це процес створення мовлення й одночасно результат мовної діяльності, тісно пов'язаної з екстралінгвальними чинниками, основою якої є спроба зближення мови із соціальною реальністю або, навпаки, дистанціювання від неї¹.

Хоча політична комунікація неодноразово привертала увагу науковців (В. З. Демьянков, В. І. Карасик, Ю. М. Караулов, Г. Г. Почепцов, П. Серіо, Ю. О. Сорокін, А. П. Чудінов, В. І. Шаховський та ін.), натеper немає одностайного визначення поняття «політичний дискурс». Услід за О. Й. Шейгал ми розуміємо політичний дискурс як знакове утворення, що характеризується наявністю двох вимірів – реального й віртуального. Реальний вимір політичного дискурсу представлений текстом у конкретній ситуації політичного спілкування, а його віртуальний вимір включає вербальні й невербальні знаки, орієнтовані на обслуговування сфери

¹ Парастаев Г.Н. Лексико-семантические особенности американского политического дискурса (на примере исторических и общественно-политических реалий) : автореф. дис. ... канд. фил. наук : 10.02.04. Москва, 2012. 14 с.

політичної комунікації, тезаурус прецедентних висловлень, а також моделі типових мовленнєвих дій і уявлення про типові жанри спілкування в цій сфері².

Однією з актуальних дослідницьких парадигм сучасної політичної лінгвістики є когнітивно-дискурсний підхід, використання якого дозволяє перейти від опису одиниць і структур дискурсу до моделювання структур свідомості учасників політичної комунікації. Моделювання когнітивної бази політичного дискурсу здійснюється за допомогою аналізу базових концептів, які утворюють основу суспільних інститутів і мають велику генеративну силу, оскільки навколо них зосереджується велика смислова область, для опису якої необхідно укласти досить об'ємний словник³. Політичний дискурс, як й інші типи дискурсу, має здатність формувати свій власний концептуальний простір як когнітивну карту, що утворюється шляхом референтного використання концептів під впливом трьох чинників – середовища, режиму та стилю спілкування⁴.

Метою наукової розвідки є ідентифікація концептуального простору англomовного політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 та виявлення мовних засобів актуалізації основних концептів, що відтворюють ментально-інформаційний портрет досліджуваного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували лист до нації прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона⁵ та відкритий лист до світової спільноти із закликом підписати угоду про спільну боротьбу з пандеміями за підписом керівників 23-х країн, включно з Великою Британією⁶.

² Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса) : дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.04 / Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 2000. 440 с.

³ Карасик В.И. Религиозный дискурс. Языковая личность: проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики. Волгоград : Перемена, 1999. С. 5–19.

⁴ Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.

⁵ Boris Johnson's letter to the nation on Coronavirus. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2020/03/29/boris-johnson-letter-nation-coronavirus-full-uk-government-advice/> (дата звернення 09.02.2021)

⁶ Letter in full: World leaders including Boris Johnson call for international pandemic treaty. URL: <https://www.scotsman.com/health/coronavirus/letter-in-full-world-leaders-including-boris-johnson-call-for-international-pandemic-treaty-3183051> (дата звернення 10.04.2021)

Концептуальна інвентаризація англомовного політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 здійснювалась за допомогою автоматизованого контент-аналізу. Для цього було використано програмне забезпечення Tropes, розроблене компанією Semantic Knowledge у 1994–2010 рр. Ефективне використання цієї програми дозволяє проаналізувати великі обсяги даних за допомогою компресії тексту в декілька контент-категорій та виявити семантичні зв'язки між ними⁷. Для категоризації концептуального простору використано опцію *Scenario*. Сценарії є формами існування відповідних концептів, що номінуються певними мовними засобами в межах референційних полів (*reference fields*). Ці поля визначають два рівні представлення контексту: референційне поле 1 (далі – РП1) експлікує загальний контекст, референційне поле 2 (далі – РП2) – детальний контекст.

1. Концептуальний портрет політичного дискурсу

Бориса Джонсона на початковому етапі боротьби з COVID-19

Проведений аналіз засвідчує, що концептуальний простір політичного дискурсу Бориса Джонсона на початковому етапі боротьби з COVID-19 представлений такими концептами: 1. HEALTH, 2. COUNTRIES & LOCATIONS, 3. PEOPLE, 4. NATURE, 5. BEHAVIORS & FEELINGS, 6. WORK & BUSINESS, 7. SUPPORT, 8. TIME & NUMBERS, 9. I / WE, 10. YOU, 11. FIGHT. Проаналізуємо детальніше й виявимо мовні засоби, які є ідентифікаторами вищезазначених концептів у межах відповідних референційних полів.

Серйозні наміри забезпечити гідні умови для збереження здоров'я нації актуалізуються в тексті листа трьома РП1 – LIFE, MEDICINE та GOODS. Номінативна реалізація концепту HEALTH у межах РП1 LIFE відбувається за допомогою номінативної одиниці *life* (загальна кількість слововживань – 7). Наприклад: “*But we are making the right preparations, and the more we all follow the rules, the fewer lives will be lost and the sooner life can return to normal.*”; “*This will cost lives*”. Той факт, що в межах досліджуваного фрагменту дискурсу РП1 LIFE демонструє низький потенціал до взаємодії з іншими референційними полями, вказує на пріоритет політичного

⁷ Андрейчук Н.І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 280 с.

дискурсу Бориса Джонсона – турботу про життя пересічного громадянина.

РП1 MEDICINE на другому рівні текстової реалізації експлікується двома РП2: 1) HEALTH PROFESSIONALS; 2) MEDICINE. Вербальними актуалізаторами досліджуваного концепту в межах вищезазначених референційних полів є номінації, що позначають працівників медичної галузі, національну службу охорони здоров'я, ліки, хворобливі стани, важливість дотримання медичних рекомендацій (загальна кількість слововживань – 13). Наприклад: *“It has been truly inspirational to see our **doctors, nurses and other carers** rise magnificently to the needs of the hour.”*; *“You may only leave your home for very limited purposes, such as buying food and **medicine**, exercising once a day and seeking **medical attention**”*.

РП1 GOODS на другому рівні представлення контексту актуалізується РП2 FOODS, у межах якого концепт HEALTH знаходить своє вербальне втілення в номінативній одиниці *food* (загальна кількість слововживань – 2). Наприклад: *“The Government will do whatever it takes to help you make ends meet and put **food** on the table”*.

Аналіз семантичних зв'язків свідчить, що в досліджуваному фрагменті дискурсу РП1 MEDICINE та РП1 GOODS є відносно наближеними до референційних полів LOCATION та TIME. Це вказує на розуміння адресантом важливості просторово-часового чинника для ефективного протистояння хворобі та забезпечення потреб населення.

Концепт COUNTRIES & LOCATIONS експлікується в тексті листа РП1 COUNTRIES та РП1 LOCATIONS. У межах РП1 COUNTRIES аналізований концепт знаходить своє вербальне втілення в номінативних одиницях *England, Scotland, Wales, Northern Ireland*, вживання яких покликане підкреслити турботу уряду про всі без виключення території країни з метою генерування великого британського духу, який дозволить подолати будь-які труднощі (загальна кількість слововживань – 6). Наприклад: *“I want to thank everyone who is working flat out to beat the virus, in particular the staff in our fantastic NHS and care sector across **England, Scotland, Wales and Northern Ireland**”*; *“It is with that great **British** spirit that we will beat coronavirus and we will beat it together”*.

Намір Бориса Джонсона переконати співвітчизників залишатись дома під час локдауну репрезентовано за допомогою РП1 LOCATIONS. Номінативними одиницями, які вербалізують концепт

COUNTRIES & LOCATIONS у межах цього преференційного поля, є *home* та *household* (загальна кількість слововживань – 5). До прикладу: “*When you do have to leave your **home**, you should ensure, wherever possible, that you are two metres apart from anyone outside of your **household***”.

У ході аналізу семантичних зв’язків виявлено, що в досліджуваному фрагменті дискурсу РП1 COUNTRIES та РП1 LOCATIONS є відносно наближеними до референційних полів MEDICINE, WORK, VIRUS, що дозволяє зробити припущення про настійливе прагнення політика підкреслити важливість дистанціювання для успішного подолання коронавірусної інфекції.

На апеляцію до адресата в аналізованому фрагменті дискурсу вказує наявність концепту PEOPLE, представленого в тексті листа РП1 SOCIAL GROUPS та РП1 PEOPLE. Вербалізація цього концепту в межах РП1 SOCIAL GROUPS відбувається за допомогою номінацій *community, citizens, gatherings, family, relatives* (загальна кількість слововживань – 5). До прикладу: “*You should not meet friends or **relatives** who do not live in your home*”. Основним засобом вербалізації концепту PEOPLE в межах однойменного РП1 є номінативна одиниця *people* (загальна кількість слововживань – 3). Наприклад: “*If too many **people** become seriously unwell at one time, the NHS will be unable to cope*”.

Відносна семантична наближеність РП1 SOCIAL GROUPS та РП1 PEOPLE до референційних полів BEHAVIOR, FEELINGS, LIFE та NUMBERS вказує на намір Бориса Джонсона переконати громадян у своїй спроможності утримати контроль над ситуацією в країні.

У ході автоматизованого контент-аналізу встановлено, що категоризація головного ворога в досліджуваному фрагменті дискурсу відбувається за допомогою концепту NATURE, який на першому рівні представлення контексту актуалізується РП1 VIRUS. Номінативний простір цього референційного поля представлений номінаціями *virus, coronavirus*, які, будучи контекстуальними маркерами кризової епідемічної ситуації, вербалізують зазначене вище поняття (загальна кількість слововживань – 5). Наприклад: “*I am writing to you to update you on the steps we are taking **to combat coronavirus***”; “*You can also find the latest advice at gov.uk/coronavirus*”.

Близька семантична наближеність РП1 VIRUS до референційного поля TIME та часткова семантична наближеність до

референційних полів POLITICS і BEHAVIOUR вказують на наміри політичної еліти не гаяти часу в боротьбі з COVID-19.

Концепт BEHAVIORS & FEELINGS у тексті листа Бориса Джонсона експлікується двома РП1 – BEHAVIORS та FEELINGS. На другому рівні представлення контексту РП1 BEHAVIORS актуалізується двома РП2 – RULES та ATTITUDES. Номінативна репрезентація досліджуваного концепту в межах РП2 RULES здійснюється за допомогою одиниць *rule* та *instruction* (загальна кількість слововживань – 5). Наприклад: “*That is why we are giving one simple **instruction** – you **must** stay at home*”; “*So, if people **break the rules**, the police will issue fines and disperse gatherings.*”

РП2 ATTITUDES вербалізує концепт BEHAVIORS & FEELINGS модальними дієсловами та виразами, які вказують на бажання та рішучість влади стабілізувати ситуацію в країні й переконати населення в необхідності слідувати запропонованим правилам: *will, must, can, may, should, have to* (загальна кількість слововживань – 17). До прикладу: “*We **will not hesitate** to go further if that is what the scientific and medical advice tells us we **must do***”; “*These rules **must be observed***”; “*You **can travel** to and from work but **should work** from home if you can*”.

РП1 FEELINGS есплікується двома РП2, які характеризуються певною лаконічністю вербального вираження, – РП2 FEELINGS та РП2 GRATITUDE. Вербалізація досліджуваного концепту в межах РП2 FEELINGS відбувається за допомогою номінативних одиниць *loved, feel* (загальна кількість слововживань – 2). РП2 GRATITUDE представлено одиницею *thank* (загальна кількість слововживань – 1). Обмежена кількість слововживань номінативних одиниць на позначення почуттів та вдячності є знаковою для розуміння комунікативного та концептуального стилів Бориса Джонсона, в наміри якого не входить демонстрація власних емоцій. До прикладу: “*We all **feel** the profound impact of coronavirus not just on ourselves, but on our **loved ones** and our communities*”; “*I want to **thank** everyone who is working flat out to beat the virus...*”.

Референційні поля, що експлікують концепт BEHAVIORS & FEELINGS, перебувають у зоні близької семантичної наближеності до РП LIFE, РП BUSINESS, РП SOCIAL GROUPS та РП VIRUS, що свідчить про здатність влади виробити чітку стратегію боротьби із загрозою.

У межах досліджуваного фрагменту дискурсу концепт WORK & BUSINESS вербалізується посередництвом РП1 WORK та РП1

BUSINESS. Номінативна реалізація концепту WORK & BUSINESS у межах РП1 WORK відбувається з допомогою номінативних одиниць *work, to work, job, staff* (загальна кількість слововживань – 5). РП1 BUSINESS вербалізує аналізований концепт номінативними одиницями *business, financial* (загальна кількість слововживань – 3). Наприклад: *“I understand completely the difficulties this disruption has caused to your lives, **businesses and jobs**”*; *“I know many of you will be deeply worried about the **financial** impact on you and your family”*.

Результати автоматичного аналізу вказують на той факт, що в межах досліджуваного фрагменту дискурсу РП1 WORK та РП1 BUSINESS демонструють високий потенціал до взаємодії з іншими референційними полями, найближчим з яких є РП LIFE, РП LOCATION, РП TIME, РП MEDICINE та РП GOODS. Це є свідченням того, що уряд у повному обсязі розуміє негативні наслідки загальнонаціонального локдауну для економіки країни і намагається переконати співвітчизників у своїх намірах забезпечити їхнє гідне існування попри фінансові ризики.

Концепт SUPPORT у листі до нації прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона експлікується однойменним РП, у межах якого омовнення досліджуваного концепту відбувається за допомогою номінацій на позначення допомоги та підтримки *to help, to save, to protect* та *support* (загальна кількість слововживань – 6). Наприклад: *“That is why, at this moment of national emergency, I urge you, please, to stay at home, **protect** the NHS and **save** lives”*. *“The enclosed leaflet sets out more detail about the **support** available and the rules you need to follow”*.

Автоматичний аналіз свідчить про те, що в межах досліджуваного фрагменту дискурсу РП SUPPORT співвідноситься з РП PEOPLE, РП LIFE, РП MEDICINE та РП LOCATIONS. Кожне з вищеназваних полів перебуває в зоні відносної семантичної наближеності до аналізованого референційного поля, що є вказівкою на намір влади не тільки захистити населення країни, а й спонукати кожного громадянина бути відповідальним перед суспільством.

Номінативна реалізація концепту TIME & NUMBERS відбувається за допомогою низки номінативних одиниць, виявлених у межах двох референційних полів – РП1 TIME та РП 1 NUMBERS. РП1 TIME представлено одиницями на позначення часу та тривалості дії – *time, moment, hour, day, weeks* (загальна кількість слововживань – 5). Вербальними актуалізаторами досліджуваного

концепту в межах РП 1 NUMBERS є номінативні одиниці *number*, *hundreds*, *thousands* (загальна кількість слововживань – 5). До прикладу: “*In just a few short weeks, everyday life in this country has changed dramatically*”; “*We must slow the spread of the disease, and reduce **the number** of people needing hospital treatment in order to save as many lives as possible*”; “***Thousands** of retired doctors and nurses are returning to the NHS – and **hundreds of thousands** of citizens are volunteering to help the most vulnerable*”.

Аналіз семантичних зв'язків між референційними полями показав, що в досліджуваному фрагменті дискурсу РП1 TIME та РП 1 NUMBERS перебувають у зоні відносної семантичної наближеності до РП HEALTH PROFESSIONALS, РП MEDICINE, РП PEOPLE, РП LIFE, РП VIRUS та РП LOCATION. Цей факт вказує на інтенцію адресанта донести до громадян Об'єднаного Королівства важливість зусиль усіх членів суспільства в боротьбі з коронавірусною інфекцією. Час, який інтегрує в собі три базові виміри – суспільний, індивідуальний і фізіологічний, є визначальним чинником для подолання COVID-19.

Хоча актуальними ціннісними домінантами політичного дискурсу прийнято вважати РІВНІСТЬ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ПАТРІОТИЗМ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ⁸, ВЛАДУ, ПОЛІТИКУ⁹, СВОБОДУ, ДЕМОКРАТІЮ, СВІЙ/ЧУЖИЙ¹⁰ тощо, концептуальна опозиція I/WE – YOU в аналізованому політичному дискурсі є надзвичайно потужною з огляду на реалізацію стратегій самопрезентації, створення відчуття єдності та впливу на суспільну думку.

Концепт I/WE у листі Бориса Джонсона до нації есплікується однойменним референційним полем. Основними засобами вербалізації зазначеного концепту в межах РП1 I / WE є займенники *I (me)*, *we*. Загальна кількість слововживань цих займенників відзначається певною неоднорідністю (6 для займенників *I (me)*):

⁸ Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.

⁹ Шейгал Е.И. Семантика политического дискурса : дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.04 / Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 2000. 440 с.

¹⁰ Калішук Д.М. Концептуальні стилі англomовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обами): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. 245 с.

I am writing, I understand, I know, I want, I urge, It's important for me; 12 для займенника *we*: *steps we are taking, we all feel, we are giving, we have sought, we will not hesitate, we must do, we know, we are making the right preparations, the more we all follow the rules, the action we have taken, we will beat coronavirus, we will beat it together*). Це свідчить не тільки про бажання прем'єр-міністра презентувати себе як турботливого й далекоглядного політика, який вміє працювати в команді, а й про його наміри згуртувати націю перед лицем небезпеки.

Вербальним актуалізатором концепту **YOU** в межах однойменного референційного поля є займенник *you* (загальна кількість слововживань – 17): *you must stay at home, you should not meet friends, you may only leave your home, you should ensure, many of you will be deeply worried, to help you make ends meet, the rules you need to follow, you can also find*. Висока частота зустрічальності цієї номінативної одиниці в аналізованому фрагменті дискурсу вказує на наміри політика визначити чіткі межі відповідальності кожного громадянина за рішення, прийняті в час боротьби з COVID-19, та продемонструвати готовність влади боротися за кожного зі своїх співгромадян.

На намір та спроможність влади дати відсіч новому ворогу вказує наявність концепту **FIGHT**, представленого в тексті листа однойменним референційним полем. Вербалізація цього концепту відбувається за допомогою номінацій *to beat, to combat* (загальна кількість слововживань – 4): *to combat coronavirus, to beat the virus, we will beat coronavirus*. Обмежена кількість слововживань даної лексеми свідчить про намагання адресанта бути стриманим в експлікації войовничого настрою.

Таким чином, концептуальний простір політичного дискурсу Бориса Джонсона на початковому етапі боротьби з COVID-19 налічує низку концептів (**HEALTH, COUNTRIES & LOCATIONS, PEOPLE, NATURE, BEHAVIORS & FEELINGS, WORK & BUSINESS, SUPPORT, TIME & NUMBERS, I/WE, YOU, FIGHT**), які, не будучи базовими домінантами політичного дискурсу, формують концептуальну картину світу політика й сприяють виявленню його намірів щодо убезпечення населення Великої Британії від коронавірусної хвороби.

2. Концептуальний простір політичного дискурсу світових лідерів у період боротьби з COVID-19

Відкритий лист світових лідерів із закликом підписати угоду про спільну боротьбу з пандеміями був опублікований 30 березня 2021 року, через рік від початку оголошення пандемії і стартом боротьби із розповсюдженням COVID-19.

У ході проведеного контент-аналізу виявлено, що концептуальний простір аналізованого політичного дискурсу включає такі концепти: 1. HEALTH, 2. SOLIDARITY, 3. BEHAVIORS & FEELINGS, 4. CRISIS & CONFLICTS, 5. POLITICS & SOCIETY, 6. PEOPLE, 7. TIME, 8. COUNTRIES & LOCATIONS, 9. BUSINESS & INDUSTRY. Проаналізуємо детальніше й зосередимось на мовних засобах, які ідентифікують вищезазначені концепти в межах відповідних референційних полів.

Концепт HEALTH у досліджуваному фрагменті дискурсу представлений референційними полями HEALTH, DISEASES, MEDICINE & MEDICAL PROCEDURE. У межах РП1 HEALTH номінативна презентація досліджуваного концепту обмежується номінативною одиницею *health* (загальна кількість слововживань – 12). До прикладу: *“It would be rooted in the constitution of the World Health Organisation, drawing in other relevant organisations key to this endeavour, in support of the principle of health for all”*; *“Existing global health instruments, especially the International Health Regulations, would underpin such a treaty, ensuring a firm and tested foundation on which we can build and improve”*.

Вербалізація зазначеного концепту в межах РП1 DISEASES відбувається за допомогою номінативних одиниць, що позначають захворювання та інтенсивність його поширення *Covid-19, pandemic* (загальна кількість слововживань – 18). Наприклад: *“The Covid-19 pandemic has been a stark and painful reminder that nobody is safe until everyone is safe”*; *“The Covid-19 pandemic is the biggest challenge to the global community since the 1940s”*.

Висока частота зустрічальності зазначених вище номінативних одиниць вказує на намір авторів звернення переконати людство в серйозності своїх намірів щодо протидії пандемії та збереження здоров'я всіх і кожного.

Вербалізація концепту HEALTH у межах РП1 MEDICINE & MEDICAL PROCEDURE відбувається за допомогою номінацій, які вказують на особливості діагностики, лікування, вакцинації та інших способів протидії хворобі, як-от *immunization, vaccines*,

medicines, diagnostics, personal protective equipment (загальна кількість слововживань – 8). До прикладу: “*We are, therefore, committed to ensuring universal and equitable access to safe, efficacious and affordable **vaccines, medicines and diagnostics** for this and future pandemics*”.

Відносна семантична наближеність РПІ HEALTH, РПІ DISEASES, РПІ MEDICINE & MEDICAL PROCEDURE до референційних полів ACCESS, TIME, SOLIDARITY, RESPONSIBILITY вказує на намір світових лідерів переглянути питання щодо рівного доступу до вакцин, ліків та діагностики під час пандемії.

Концепт SOLIDARITY у відкритому листі світових лідерів експлікується РПІ UNITY й РПІ WE. Вербалізація РПІ UNITY відбувається за допомогою одиниць *global, globally, community, to connect, together, multilateral, isolationism, solidarity, co-operation, international, co-ordinated, everyone, collective, all, all-of-government, all-of-society, to come together, to bring together* (загальна кількість слововживань – 28). До прикладу: “*At a time when Covid-19 has exploited our weaknesses and divisions, we must seize this opportunity and **come together** as a **global community** for peaceful **co-operation** that extends beyond this crisis*”; “*To that end, we believe that nations should work **together** towards a new **international** treaty for pandemic preparedness and response*”.

Номінативний простір РПІ WE обмежується особовими займенниками *we* та *our*, висока частота зустрічальності яких свідчить про наміри авторів звернення переконати читачів у своїй готовності докласти максимум спільних зусиль для подолання загрози пандемії: *we believe, we can build and improve, we will work, we are convinced, we must seize this opportunity, we must be guided, we hold the same hope, we must be better prepared, we can do, our planet, our responsibility, our weaknesses, our capacities* (загальна кількість слововживань – 22). Наприклад: “***Our** solidarity in ensuring that the world is better prepared will be **our** legacy that protects **our** children and grandchildren and minimises the impact of future pandemics on **our** economies and **our** societies*”.

У ході аналізу семантичних зв'язків між референційними полями виявлено, що в досліджуваному фрагменті дискурсу РПІ UNITY й РПІ WE знаходяться у зоні відносної семантичної наближеності до РП HEALTH, РП PEOPLE, РП TIME, РП CRISIS. Це є ще одним свідченням того, що метою адресанта є наголосити на необхідності

виявити солідарність у боротьбі за здоров'я людей у всьому світі зараз і в майбутньому.

Концепт BEHAVIORS & FEELINGS експлікується в аналізованому фрагменті дискурсу РП1 BEHAVIORS та РП1 FEELINGS. На другому рівні представлення контексту РП1 BEHAVIORS знаходить своє втілення у РП2 ACCESS, РП2 RESPONSIBILITY, РП2 ATTITUDES, РП2 COMMUNICATION.

Вербальними актуалізаторами досліджуваного концепту в межах РП2 ACCESS є номінації *access* та *distribution* (загальна кількість слововживань – 6). Наприклад: “*ACT-A has delivered on many aspects but equitable **access** is not achieved yet*”; “*There is more we can do to promote global **access***”. РП2 RESPONSIBILITY вербалізує концепт BEHAVIORS & FEELINGS номінаціями *responsibility*, *accountability*, *commitment*, *rules*, *norms* (загальна кількість слововживань – 6). Наприклад: “*We are convinced that it is our **responsibility**, as leaders of nations and international institutions, to ensure that the world learns the lessons of the Covid-19 pandemic*”; “*Such a renewed collective **commitment** would be a milestone in stepping up pandemic preparedness at the highest political level*”.

Вербалізація концепту BEHAVIORS & FEELINGS у межах РП2 ATTITUDES відбувається за допомогою модальних дієслів, які вказують на рішучість світових лідерів зробити все можливе й об'єднати зусилля заради перемоги над пандемією: *will*, *can*, *must* (загальна кількість слововживань – 15). До прикладу: “*To achieve this, we **will work** with heads of state and governments globally and all stakeholders, including civil society and the private sector*”; “*Together, we **must be better prepared** to predict, prevent, detect, assess and effectively respond to pandemics in a highly co-ordinated fashion*”.

У межах РП2 COMMUNICATION номінативна презентація досліджуваного концепту здійснюється за допомогою номінативних одиниць *treaty* та *data-sharing* (загальна кількість слововживань – 5). Наприклад: “*To that end, we believe that nations should work together towards a new international **treaty** for pandemic preparedness and response.*”; “*This includes greatly enhancing international co-operation to improve, for example, alert systems, **data-sharing**, research, and local, regional and global production and distribution of medical and public health counter measures, such as vaccines, medicines, diagnostics and personal protective equipment*”.

У РП1 FEELINGS аналізований концепт знаходить своє вербальне втілення в номінативних одиницях, які вказують на

емоції та ставлення адресата до ситуації, що склалася, *temptation, hope, painful, fairness, equity* (загальна кількість слововживань – 5). Наприклад: “*To make this commitment a reality, we must be guided by solidarity, **fairness**, transparency, inclusiveness and **equity**””; “*Today, we hold the same **hope**, that as we fight to overcome the Covid-19 pandemic together, we can build a more robust international health architecture that will protect future generations*”.*

Аналіз семантичних зв’язків між референційними полями двох рівнів виявив, що в досліджуваному фрагменті дискурсу РП1 BEHAVIORS та РП1 FEELINGS перебувають у зоні близької семантичної наближеності до референційних полів HEALTH, DISEASES, MEDICINE & MEDICAL PROCEDURE, UNITY, TIME, CRISIS, FINANCE, PEOPLE, POLITICS. Це вказує на той факт, що адресантом листа є світові еліти, які мають змогу забезпечити рівний доступ громадян усіх країн до вакцин, діагностики та лікування та під час пандемії COVID-19 та прийдешніх пандемій.

Концепт CRISIS & CONFLICTS у тексті листа світових лідерів репрезентовано РП1 CRISIS, РП1 CONFLICTS та РП1 SAFETY. Вербальним втіленням досліджуваного концепту в межах зазначених референційних полів є номінативні одиниці на позначення кризових ситуацій, конфліктів та безпеки *devastation, challenge, emergency, threat, crisis, war, safe, security, peace, to protect, protective* (загальна кількість слововживань – 13). До прикладу: “*The aims were clear: to bring countries together, to dispel the temptations of isolationism and nationalism, and to address the **challenges** that could only be achieved together in the spirit of solidarity and co-operation, namely **peace, prosperity, health and security**””; “*At that time, following the **devastation** of two world **wars**, political leaders came together to forge the multilateral system*”; “*No single government or multilateral agency can address this **threat** alone*”.*

Виокремлені номінативні одиниці, функціонуючи в межах аналізованих референційних полів, підтримують загальну тональність тривоги та вказують на стурбованість світових лідерів перебігом і наслідками пандемії COVID-19, відсутністю доступу до вакцин, відкритістю та правильністю дій урядів різних країн під час пандемії коронавірусу й наступних пандемій.

Концепт POLITICS & SOCIETY у досліджуваному фрагменті дискурсу представлено РП1 POLITICS & POLICY та РП1 ORGANISATIONS. Вербалізація цього концепту в межах РП1 POLITICS & POLICY відбувається за допомогою номінативних

одиниць на позначення політичних лідерів і особливостей політичної діяльності *government, political, political leader, head of state, nationalism, leadership* (загальна кількість слововживань – 9). Номінативні одиниці, які позначають різні типи політичних і суспільних угруповань, – *organisation, agency, institution, foundation, society, societal* (загальна кількість слововживань – 8) є засобами вербалізації аналізованого концепту в межах РПІ ORGANISATIONS. Наприклад: “*Building our capacities and systems to do this will take time and require a sustained **political, financial and societal** commitment over many years*”; “*It would be rooted in the constitution of the **World Health Organisation**, drawing in other relevant **organisations** key to this endeavour, in support of the principle of health for all*”.

Близька семантична наближеність РПІ POLITICS & POLICY та РПІ ORGANISATIONS до референційних полів HEALTH та UNITY дозволяє стверджувати про розуміння окремими політиками та політичними інституціями важливості спільних зусиль у протидії теперішнім і майбутнім загрозам.

Концепт PEOPLE, експлікований у тексті листа РПІ SOCIAL GROUPS та РПІ PEOPLE, вказує на народ, майбутнє якого знаходиться в руках політичних еліт, як на об’єкт зазначених вище загроз. Вербалізація концепту PEOPLE в межах виокремлених референційних полів відбувається за допомогою номінацій *community, social groups, private sector, humans, children* (загальна кількість слововживань – 6). До прикладу: “*The Covid-19 pandemic is the biggest challenge to the global **community** since the 1940s*”; “*It would also include recognition of a ‘One Health’ approach that connects the health of **humans, animals and our planet***”.

Близька семантична наближеність РПІ SOCIAL GROUPS та РПІ PEOPLE до референційних полів HEALTH, TIME та LOCATIONS вказує на усвідомлення адресантом відповідальності за все, що відбувається на нашій планеті.

Наявність в аналізованому концептуальному просторі концептів TIME та COUNTRIES & LOCATIONS підтверджує важливість часу і простору як унікальних категорій буття й універсальї людського досвіду.

Номінативна реалізація концепту TIME відбувається в межах відповідного референційного поля за допомогою номінативних одиниць *time, future, millennium, years, today* (загальна кількість слововживань – 8). Наприклад: “*The main goal of this treaty would be*

*to foster an all-of-government and all-of-society approach, strengthening national, regional and global capacities and resilience to **future pandemics**”; “Pandemic preparedness needs global leadership for a global health system fit for this **millennium**”.*

Результати автоматичного аналізу тексту вказують на той факт, що в межах досліджуваного фрагменту дискурсу РП TIME демонструє високий потенціал до взаємодії з іншими референційними полями, найближчим з яких є РП DISEASES. Це є свідченням намірів авторів листа переконати потенційних читачів у необхідності негайних дій для збереження життя прийдешніх поколінь і протидії майбутнім пандеміям.

Об’єктивація просторового континууму і відповідного концепту в досліджуваному фрагменті дискурсу відбувається за допомогою РП1 COUNTRIES & LOCATIONS. Основними засобами вербалізації аналізованого концепту є номінації на позначення певного фрагменту простору *country, world, planet, globe* (загальна кількість слововживань – 5). Наприклад: *“This is why the Access to Covid-19 Tools Accelerator (ACT-A) was set up in order to promote equal access to tests, treatments and vaccines and support health systems across **the globe**”*. За результатами автоматичного аналізу тексту встановлюємо, що в межах аналізованого тексту РП1 COUNTRIES & LOCATIONS знаходиться в зоні відносної семантичної наближеності до референційних полів SOCIAL GROUPS, HEALTH, DISEASES та PEOPLE. Це ще раз доводить, що зусилля авторів листа спрямовані на об’єднання з метою побудови нової міжнародної системи охорони здоров’я, яка захищатиме майбутні покоління в усьому світі.

Концепт BUSINESS & INDUSTRY у тексті листа світових лідерів експлікується однойменним референційним полем. Вербальна актуалізація досліджуваного концепту в межах цього поля відбувається за допомогою номінативних одиниць *prosperity, manufacture, production, financial, economies* (загальна кількість слововживань – 4). Наприклад: *“Immunisation is a global public good and we will need to be able to develop, **manufacture** and deploy vaccines as quickly as possible”*.

Аналіз семантичних зв’язків між референційними полями показав, що в досліджуваному фрагменті дискурсу РП1 BUSINESS & INDUSTRY перебуває в зоні відносної семантичної наближеності до РП HEALTH, РП MEDICINE & MEDICAL PROCEDURE, РП PEOPLE. Цей факт свідчить про те, що світові лідери прагнуть

переконати потенційних читачів у важливості зміни бізнес-парадигми – від виробництва з метою збагачення до виробництва з метою порятунку.

Отже, в структурі концептуального простору політичного дискурсу світових лідерів у період боротьби з пандемією COVID-19 присутні концепти HEALTH, SOLIDARITY, BEHAVIORS & FEELINGS, CRISIS & CONFLICTS, POLITICS & SOCIETY, PEOPLE, TIME, COUNTRIES & LOCATIONS, BUSINESS & INDUSTRY. Особливості вербалізації цих концептів відображають зміни концептуального портрету політичного дискурсу в період глобальних загроз.

ВИСНОВКИ

Аналіз концептуального простору англomовного політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 дозволив виявити низку закономірностей і особливостей лінгвокогнітивного моделювання соціодискурсних процесів.

Концептологічна специфіка досліджуваних фрагментів політичного дискурсу визначається чинниками просторово-часового континууму (концепти TIME & NUMBERS, TIME, COUNTRIES & LOCATIONS), особливостями суспільно-політичної ситуації боротьби з пандемією COVID-19 (концепти HEALTH, NATURE, PEOPLE, FIGHT, CRISIS & CONFLICTS), реакцією політичних еліт на нові загрози та виклики (концепти BEHAVIORS & FEELINGS, POLITICS & SOCIETY, BUSINESS & INDUSTRY, WORK & BUSINESS), готовністю до підтримки та співпраці в кризових умовах (концепти SOLIDARITY, SUPPORT, I / WE, YOU).

Відмінності в організації концептуальних просторів аналізованих політичних дискурсів відображають особливості цільової аудиторії (адресата) та, відповідно, комунікативних цілей, які ставлять перед собою представники політикуму. Аналіз мовних засобів вербалізації зазначених вище концептів дозволив установити, що основними намірами прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона в листі до нації є застерегти, попередити, переконати адресата у важливості дотримання правил для підтримки Національної системи охорони здоров'я та порятунку всіх і кожного (концепти SUPPORT, I / WE, YOU). Головною метою, що ставлять перед собою світові лідери у відкритому листі до світової спільноти, є заклик до спільної боротьби з пандемією COVID-19 та майбутніми пандеміями (концепт SOLIDARITY).

Зміна концептуального портрету англomовного політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 є наслідком активізації соціодискурсних процесів у період глобальних загроз. Перспективним для подальших наукових розвідок вважаємо дослідження концептуальних просторів інших різновидів інституційного дискурсу в період боротьби з COVID-19.

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячено ідентифікації концептуального простору англomовного політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 та виявленню мовних засобів актуалізації основних концептів, що відтворюють ментально-інформаційний портрет досліджуваного дискурсу. Здійснено автоматизований контент-аналіз листа до нації прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона та відкритого листа світових лідерів із закликом підписати угоду про спільну боротьбу з пандеміями. За результатами аналізу встановлено низку концептів, спільних для обох фрагментів політичного дискурсу (TIME & NUMBERS, COUNTRIES & LOCATIONS, HEALTH, PEOPLE, FIGHT, CRISIS & CONFLICTS, BEHAVIORS & FEELINGS, POLITICS & SOCIETY, BUSINESS & INDUSTRY, WORK & BUSINESS). Виявлено, що концептологічна специфіка політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 визначається чинниками просторово-часового континууму, особливостями суспільно-політичної ситуації боротьби з пандемією, реакцією політичних еліт на нові загрози та виклики. Концепти, характерні для окремих фрагментів політичного дискурсу (SUPPORT, I/WE, YOU – політичний дискурс Бориса Джонсона, SOLIDARITY – політичний дискурс світових лідерів), та специфіка їхньої вербалізації відображають особливості цільової аудиторії та комунікативних цілей, які ставлять перед собою представники політикуму. З'ясовано, що зміна концептуального портрету англomовного політичного дискурсу в період боротьби з COVID-19 є наслідком активізації соціодискурсних процесів у період глобальних загроз.

Література

1. Андрейчук Н.І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 280 с.

2. Каліщук Д.М. Концептуальні стилі англомовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обама) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. 245 с.

3. Карасик В.И. Религиозный дискурс. Языковая личность : проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики. Волгоград : Перемена, 1999. С. 5–19.

4. Парастаев Г.Н. Лексико-семантические особенности американского политического дискурса (на примере исторических и общественно-политических реалий) : автореф. дисс. ... канд. фил. наук : 10.02.04. Москва, 2012. 14 с.

5. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск : Белая Е.А., 2013. 307 с.

6. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса) : дисс. ... доктора філол. наук : 10.02.04 ; Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 2000. 440 с.

7. Boris Johnson's letter to the nation on Coronavirus. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2020/03/29/boris-johnson-letter-nation-coronavirus-full-uk-government-advice/> (дата звернення: 09.02.2021).

8. Letter in full: World leaders including Boris Johnson call for international pandemic treaty. URL: <https://www.scotsman.com/health/coronavirus/letter-in-full-world-leaders-including-boris-johnson-call-for-international-pandemic-treaty-3183051> (дата звернення: 10.04.2021).

Information about the authors:

Yefremova Nataliia Volodymyrivna,

Ph.D. in Philology, Associate Professor,

Associate Professor at the Conversational English Department

Lesya Ukrainka Volyn National University

13, Voli avenue, Lutsk, 43025, Ukraine

Boichuk Valentyna Mykhailivna,

Ph.D. in Philology,

Senior Lecturer at the Department of Philology

Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”

of the Volyn Regional Council

36, Voli avenue, Lutsk, 43025, Ukraine